

Јелена Вукоичић

Факултет политичких наука, НУБЛ, Бања Лука*

РЕПУБЛИКА СРПСКА И СРБИЈА ПРЕД ИЗАЗОВИМА ИСЛАМИЗМА И ТЕРОРИЗМА

Сажетак

Исламизам представља један од највећих безбедносних изазова у савременом свету, с обзиром на чињеницу да се управо на овој радикалној и искључивој политичкој идеологији темеље ставови и циљеви највећег броја активних и утицајних терористичких организација широм света. Ова безбедносна претња присутна је и на Балканском полуострву, а једна од најугроженијих земаља је Босна и Херцеговина, а нарочито њен муслимански/боишњачки део. Међународна исламистичка мрежа у Федерацији БиХ, успостављена након распада СФРЈ и почетка грађанског рата, у међувремену се развила у организован систем и кључну регионалну безбедносну претњу која у знатној мери угрожава и Србију. Велики проблем у борби против исламизма и тероризма у БиХ представља благонаклон и заштитнички однос који боишњачка политичка елита у Сарајеву има према исламистима, али и симпатије које постоје у боишњачком националном корпусу за њихадске 'свете ратнике'. Са друге стране, званичници Републике Српске изразито су критични према овом феномену и већ дуги низ година упозоравају на последице које несметано деловање исламиста може да има на безбедносну ситуацију у БиХ. Може се, заправо, рећи да је једини безбедносни орган у Босни и Херцеговини који се одговорно односи према исламистичкој претњи МУП Републике Српске који, једини у БиХ, спречава претварање територије читаве државе у широку исламистичку базу.

Кључне речи: *исламизам, тероризам, вехабизам, Република Српска, Србија, Босна и Херцеговина.*

---

* Контакт аутора: jelenavukoicic1@gmail.com

УВОД

Република Српска, српски ентитет у оквиру Босне и Херцеговине који је 9. јануара ове године прославио четврт века свог постојања, од свог настанка била је и остала суочена са сталним покушајима урушавања и дестабилизације од стране различитих, локалних и међународних, фактора, од сарајевске/бошњачке политичке елите која већ 25 година отворено пропагира уништење српског ентитета и свој политички програм заправо у суштини и заснива на идеји централизоване, бошњачке и муслиманске Босне и Херцеговине, до различитих страних, међународних фактора, преко Турске, Саудијске Арабије, Ирана и других муслиманских земаља за које Српска представља препреку ка стварању исламске БиХ, па до Европске уније, НАТО пакта и Сједињених Држава који су, од почетка рата у Босни и Херцеговини, заузели страну босанских муслимана и преко институције Високог представника и суда БиХ већ деценијама раде на урушавању српских институција.

На листу бројних противника и отворених непријатеља Републике Српске, али такође и Србије и читавог српског народа, који већ четврт века трпи невиђене неправде и притиске од стране једног дела међународне заједнице, на челу са САД и НАТО пактом, треба додати и један неформалан али изузетно моћан ентитет који представља највећу претњу глобалној безбедности и чија ће моћ у годинама које долазе сасвим сигурно расти – мрежу радикалних исламистичких и терористичких организација које већ деценијама шире терор и хаос широм света, који се интензивирао у последњих неколико година, претворивши западноевропске престонице у праве ратне зоне исламских терористичких група. Захваљујући свом геостратешком положају, великом присуству муслиманског становништва, slabим институцијама, сиромаштву и деструктивном утицају појединих великих и регионалних сила, Балканско полуострво, а посебно Босна и Херцеговина, изразито су угрожени деловањем исламистичких организација. За Републику Српску и Србију исламизам и тероризам заснован на овој радикалној идеологији представљају велике безбедносне изазове са којима ће се српски национални корпус тек суочавати у будућности.

ОСНОВЕ ИСЛАМИЗМА

Исламска политичка идеологија, односно исламизам, представља, по методама и начинима деловања, савремену идеологију, теоријски, међутим, у потпуности утемељену на класичним исламским религијским изворима. Једна од основних карактеристика ислама јесте то да је он не само религијски, већ такође и политички и правни систем. Треба истаћи да ислам, за разлику од неких других религија, има значајну политичку улогу у земљама са муслиманском већином, као и у муслиманским заједницама широм света. Ислам је одувек представљао кључни фактор друштвене мобилизације у муслиманској историји, како у периодима криза, тако и у стабилним периодима, и ниједна друга идеологија никада није успела да достигне моћ вере. Оваква ситуација такође карактерише савремена муслиманска друштва и државе у којима готово да нема ниједног значајног политичког покрета који, у одређеној мери, не заснива своје принципе на религији. Ислам, стога, и даље представља основни извор легитимитета у политичким и правним системима ових земаља.

Исламска политичка теорија, односно исламизам, као идеологија насиља уграђена у темеље глобалног тероризма, има значајне предности које га издвајају и стављају на чело свих екстремних идеологија које су у прошлости и садашњости мотивисале ову врсту политичког насиља.¹⁾ Његов идеолошки жар, досег, амбициозност и издржљивост представљају карактеристике које у великој мери недостају осталим идеолошким мотиваторима тероризма; поред тога, иако је изборна јединица милитантног ислама ограничена на муслимане, она, након свега, чини отприлике шестину човечанства, има веома високу стопу природног прираштаја и постоји у готово сваком делу света.²⁾ Како примећује Данијел Пајпс (*Daniel Pipes*), у свом тексту из 2001. године, „у тренутку када су европски екстреми комунистичке левице и фашистичке деснице постали у суштини неделотворни и без нарочитог утицаја на ме-

1) Јелена Вукоичић, „Исламизам, секуларизам, тероризам – Разлози и перспективе идеолошког и политичког конфликта”, *Политика националне безбедности*, бр. 1, стр. 261-279, Институт за политичке студије, Београд, 2016, стр. 275; више о феномену исламизма видети у: Bassam Tibi, *The Challenge of Fundamentalism: Political Islam and the New World Disorder*, University of California Press, Berkeley, 2002; Младен Лишанин, „Ислам и Исламизам – Порекло, проблеми и перспективе”, *Политика националне безбедности*, бр. 2, стр. 137-149, Институт за политичке студије, Београд, 2014; Serge Trifkovic, *The Sword of the Prophet: Islam: History, Theology, Impact on the World*, Regina Orthodox Press, Boston, MA, 2002.

2) Daniel Pipes, „Who is the Enemy?”, *Commentary*, January 2001.

ђународној безбедносној сцени, милитантни ислам показао се као једини витални, тоталитарни покрет на светској позорници. Као што његови лидери, један за другим, стално истичу, овај покрет себе сматра јединим ривалом и неизбежним наследником западне цивилизације”.³⁾

Разорна моћ исламизма „потиче управо из комбинације термина који конституишу овај феномен; са једне стране, ислам као религија, политика и филозофија живота у дословној и селективној интерпретацији постаје ригидна и искључива идеологија, заснована на чврстом уверењу у сопствену супремацију и инфериорност свих других; са друге стране, ислам као политичку идеологију карактеришу управо активизам и борбени дух „јакe религије”, која у арсеналу својих метода поседује све облике борбе, од политике и пропаганде, до деструктивног насиља које, у свести исламиста, постаје легитимно у случајевима када се остале активности покажу неделотворним”.⁴⁾

ИСЛАМИЗАМ И ТЕРОРИЗАМ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Исламизам у Босни и Херцеговини има дуг историјат и дубоке корене. Један од најаутентичнијих представника ове идеологије у савременој историји БиХ свакако је њен први председник након проглашења независности, 1992. године, Алија Изетбеговић. Изетбеговићева књига, написана 1970. године, „Исламска декларација“, у којој се заступа класична исламистичка теза о шеријатској држави као једином оптималном друштвеном и политичком оквиру за живот муслимана, одувек је представљала темељ његовог аутентичног политичког програма који, међутим, није могао да се реализује због противљења међународне заједнице и немуслиманских конститутивних народа у БиХ.⁵⁾

Иако се може видети да је исламизам у Босни и Херцеговини био присутан и прихваћен и док је она била саставни део СФРЈ, прави „ветар у леђа” овој радикалној идеологији дао је распад Југославије и грађански рат у БиХ који је из основа изменио ову бившу

---

3) Исто.

4) Јелена Вукоичић, „Исламизам, секуларизам, тероризам – Разлози и перспективе идеолошког и политичког конфликта”, *Политика националне безбедности*, бр. 1, стр. 261-279, Институт за политичке студије, Београд, 2016, стр. 275-276.

5) Алија Изетбеговић, *Исламска декларација – Један програм исламизације муслимана и муслиманских народа*, Сарајево, 1990.

југословенску републику, њен културни идентитет и међуетничке односе. Наиме, „почетком деведесетих година прошлог века, након распада СФРЈ и почетка грађанског рата у Босни и Херцеговини на десетине хиљада исламских терориста, од којих је велики број учествовао у ратовима у Авганистану, Ираку и другим муслиманским земљама, постали су припадници муслиманске војске Алије Изетбеговића у нади да ће пренети цихад на територију Европе и узети учешће у стварању прве исламске државе на Старом континенту. У овој борби одмах су добили подршку својих традиционалних савезника из Авганистанског рата, Сједињених Америчких Држава и НАТО савеза.⁶⁾ Муслимански терористи су у БиХ донели и изузетно ригидну, екстремистичку интерпретацију ислама као вере, вехабизам, који уједно представља и званичан политичко/религијски систем у најконзервативнијој муслиманској држави на свету и главном глобалном спонзору исламског екстремизма и тероризма, Саудијској Арабији. Поред великог броја цихадиста, значајну улогу у грађанском рату у Босни и Херцеговини имале су и многобројне, такозване ‘хуманитарне исламске организације’ преко којих су у земљу ушле стотине милиона долара којима су се финансирани, како босански цихад, тако и продор вехабизма у све поре политичког, друштвеног и културног живота. Саудијска Арабија преузела је улогу највећег донатора и главног „играча” међу бројним муслиманским државама које су, на један или други начин, учествовале у босанском рату. Занимљиво је, међутим, то што је и традиционални саудијски непријатељ, шиитски Иран, раме уз раме са Саудијцима, помагао цихад у БиХ, при томе ширећи свој утицај. Босна и Херцеговина је, заправо, један од ретких примера „беспрекорне” сарадње најразличитијих радикалних исламских фракција, којима се циљ продора у Европу преко Балкана очигледно (и логично) поставио испред и изнад секташких подела и партикуларних интереса. Након завршетка рата, на стотине муџахедина добило је држављанство БиХ и остало ту да живи, а донације богатих блискоисточних земаља наставиле су да се сливају у темеље будуће „Исламске државе”, финансирајући изградње грандиозних џамија (иначе у потпуном раскораку са дотадашњом градитељском праксом балканских муслимана), исламских школа и културних центара, школовање локалних кадрова широм муслиманског света и друге врсте пропагирања вехабизма и јачања исламских темеља БиХ (између осталог и кроз финансијске инекције појединцима и породицама који су били спремни да прихвате „исламски коректан”

6) Погледати: Јелена Вукоичић, „Исламски тероризам, НАТО и САД на Балкану – Савезништво које траје”, *Безбедносни форум*, бр. 2, стр. 79-93, Евроазијски безбедносни Форум, Београд, 2016.

начин живота). Прилив новца из блискоисточних земаља наставио се и кроз бројне инвестиције, најчешће у куповину (углавном српске) земље у Федерацији БиХ, и изградњу луксузних стамбених и пословних објеката. Тешко је наћи прецизне податке о томе шта и колико поседују Арапи у БиХ, али је сигурно да се њихова улагања мере стотинама милиона долара и да непрекидно расту, при томе јачајући и свеопшти утицај богатих блискоисточних инвеститора у сиромашној Босни и Херцеговини”.⁷⁾

Логистичка мрежа коју су поједине муслиманске државе заједно са муцахединима, ‘исламским хуманитарним’ организацијама, терористичким групама и слично, успоставиле у периоду од 1992. до 1995. године временом се, на овај начин, претворила у полигон за ширење утицаја и спровођење геостратешких планова Саудијске Арабије, Ирана, Турске и муслиманског света генерално, са једне, као и Ал-Каиде, Исламске државе и бројних других терористичких организација, са друге стране, којима је заједнички циљ радикализација и исламизација Босне и Херцеговине, Балкана, Европе и, на крају крајева, у складу са традиционалним исламским учењем, свих оних делова света који (још увек) нису постали муслимански.⁸⁾

Може се закључити да је рат у БиХ представљао „одскочну даску” за продор исламизма и тероризма на читав Балкан и овај феномен се у протекле две и по деценије етаблирао као једна од највећих безбедносних претњи, како на самом Балкану, тако и у Европи генерално, са територије балканских земаља.⁹⁾ На Балкану је створена велика база подршке симпатизера Исламске државе у којој је, према неким проценама, и до 400.000 људи. Према речима аналитичара Гордона Бардоша (*Gordon Bardos*), „на Балкану се пре 50 година међу исламске екстремисте могло сврстати неколико стотина појединаца око Алије Изетбеговића, а данас у овом региону има неколико стотина хиљада људи који су прихватили идеолошки и политички програм Исламске државе. С обзиром на ове бројеве, није изненађујуће да резултати одређених студија показу-

7) Јелена Вукоичић, „Исламски тероризам, НАТО и САД на Балкану – Савезништво које траје”, *Безбедносни форум*, бр. 2, стр. 79-93, Евроазијски безбедносни Форум, Београд, 2016, стр. 82-83.

8) Један од кључних концепата у исламу јесте подела света на оне државе у којима се примењује шеријатски закон, познате под називом *Dar al-Islam* (кућа ислама) и оне које своје законе не темеље на Шеријату, познате под називом *Dar al-Harb* (кућа рата). Света дужност сваког муслимана јесте ширење света ислама докле год он не обухвати све оне територије које су део света рата.

9) Више о тероризму у БиХ видети у: Цевад Галијашевић, *Ера тероризма у БиХ*, Филип Вишњић, Београд, 2007.

ју да по глави становника највећи број добровољаца за Исламску државу и друге исламистичке покрете у Сирији и Ираку долази управо са простора БиХ, Косова и Албаније”.¹⁰⁾ Бардош истиче и чињеницу да су исламски режими, попут оног у Саудијској Арабији, инвестирали милијарде долара на Балкану, финансирајући исламистичке медије и пропаганду, као и спонзорисање едукације локалних клерика у блискоисточним школама у којима су усавршавали најекстремније интерпретације вере, па није случајност то што су вође вехабијског покрета у БиХ, од Неџада Балкана до Нурсета Имамовића, Мухамеда Порче и Билала Боснића, студирали у земљама попут Египта, Јордана, Сирије и Саудијске Арабије.¹¹⁾

ОДНОС ПОЛИТИЧКИХ ЕЛИТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ПРЕМА ФЕНОМЕНУ ИСЛАМСКОГ ЕКСТРЕМИЗМА

Са аспекта безбедности и геостратешке позиције Република Српска је чувар западне границе Републике Србије, препрека стварању исламске државе на територији Босне и Херцеговине и ширењу мреже исламског тероризма. Унитаризација БиХ, сасвим сигурно, значила би и јачање радикалног ислама на њеној територији што у овом тренутку спречавају управо институције Републике Српске. Наиме, када се анализирају званичне изјаве политичке елите у БиХ на тему исламског екстремизма, али и њихове активности, уочљиве су врло упадљиве разлике у приступу овом феномену од стране бошњачких политичара и званичног Сарајева са једне, и политичких представника Републике Српске, са друге стране. Како истиче Младен Бајагић: „Иако је развој и јачање глобалног тероризма и радикалног екстремизма у БиХ - *предворју Европе* - чињенично стање које се не може ничим оповргнути, реакција пре свега Федерације БиХ, земаља исламске провенијенције и значајног дела западних земаља је, најблаже речено, збуњујуће „млака”, конфузна, и без јасног опредељења да се тероризму у било ком облику мора снажно супротставити свим средствима, коначно и силом. Када се ради о Федерацији БиХ, службено Сарајево готово да и не примећује озбиљност и степен опасности који са собом носе носиоци тероризма у БиХ – ратни муџахедини, нови талас радикалних исламских фундаменталиста и екстремни припадници вехабијских заједница. Чак се уочава да многи званичници

10) „Исис на Балкану подржава 400.000 људи!”, *Мондо*, 06.12.2015.

11) *Исто*.

отворено бране починиоце терористичких аката, попут исламског екстремисте који је извршио напад на амбасаду САД у Сарајеву, или вехабије који је у нападу на Полицијску управу у Зворнику убио српског полицајца и двојицу ранио. Последица тога је да су и безбедносне и полицијске агенције имале скромне успехе на плану борбе против тероризма у БиХ и Федерацији БиХ. Супротно, Република Српска је свесна терористичких претњи и настоји не само осудити тај тренд већ и активно суделовати у ширим антитерористичким коалицијама на Балкану и Европи.”¹²⁾

Председник Републике Српске, Милорад Додик, у више наврата упозоравао је домаћу и светску јавност на проблем присуства радикалних исламских група у Босни и Херцеговини. У својој изјави за „*Глас Русије*” из 2013. године, Додик наглашава да је исламизација у БиХ до те мере обухватила становништво да исламских верских објеката има више него у некој искључиво муслиманској земљи. Према његовим речима, „огроман новац је уложен у изградњу џамија широм БиХ. Тачније, више од 1.000 џамија је изграђено само за последњих неколико година. Наравно, ја немам ништа против тих објеката, али имам против злоупотребе вере”.¹³⁾ Како наводи председник Српске, „у Федерацији БиХ сада живи, односно дошло је 50.000 људи из арапског света. Они покушавају да шире ислам као религију. Многи од њих носе радикална обележја. Наравно да нас то веома брине. У настојању да то решимо, ми то питање јавно отварамо и желимо да сви аспекти буду доступни свим релевантним факторима”.¹⁴⁾ На сличан начин, након убиства двојице Бошњака од стране припадника вехабијског покрета у Приједору, 2014. године, тадашњи заменик председавајућег Савета министара БиХ, Никола Шпирић, истакао је да већ дуже време упозорава на опасност од радикалног ислама и вехабизма, али да, нажалост, најчешће није био схваћен или се томе давала нека неозбиљна конотација: „Желим да упозорим да су они (исламисти, прим. Ј.В.) већ овладали системом у БиХ, да је тај радикални ислам већ ушао у све институције власти БиХ, а последња фаза биће политичко организовање.”¹⁵⁾ Са друге стране, изјава Бакира Изетбеговића да су Додик и Република Српска веће претње

12) Младен Бајагић, „Босна и Херцеговина у вртлогу радикалног исламистичког фанатизма, екстремног вехабизма и тероризма”, *Политика националне безбедности*, бр. 1, стр. 47-82, Институт за политичке студије, Београд, 2015, стр. 78-79.

13) „Додик: Јача радикални ислам у БиХ”, *Бијељина Данас*, 07. 11. 2013.

14) *Исто*.

15) „Шпирић: Радикални ислам ушао у све институције власти”, *Независне новине*, 31.07. 2014, доступно на: www.nezavisne.com/novosti/bih/Spiric-Radikalni-islam.../25617

Босни и Херцеговини него исламски екстремизам довољно говори о односу бошњачке политичке елите према овом озбиљном безбедносном изазову.¹⁶⁾

Однос званичног Сарајева, као и бошњачке политичке и интелектуалне елите генерално, према исламском фундаментализму, тероризму и вехабизму јесте најслабија карика у борби против највеће глобалне безбедносне претње на територији БиХ. Ставови бошњачких политичара и интелектуалаца, такође, представљају рефлексију односа који, према овим феноменима има и већинска јавност у бошњачком националном корпусу. Запањујуће благонаколон однос према расту екстремизма у Федерацији БиХ, затвореним вехабијским заједницама, отвореном пропагирању насиља широм џамија финансираним саудијским новцем, цихадистима који се боре у редовима Исламске државе и сличним појавама заиста представља једну необичну појаву, посебно када се узме у обзир да су исламски екстремисти широм света познати по врло бруталном односу према свим оним муслиманима који не деле њихову визију света и ислама, што би, хипотетички гледано, и велики број босанско-херцеговачких муслимана ставило у врло незгодну позицију уколико би, у неком будућем периоду, најекстремнији исламисти добили на политичкој снази. Уосталом, и досадашња пракса босанских вехабија показала је да они своје жртве често не бирају по верској припадности, па су тако, у више наврата, у терористичким нападима у БиХ страдали и Бошњаци, односно муслимани. Симпатије за екстремизам и вехабизам, упркос наведеним чињеницама, међутим, евидентно постоје у бошњачком националном корпусу и његовој политичкој елити, а постоје и разлози због којих је то тако:

1. Бројне обавештајне агенције годинама указују на везе између врха највеће бошњачке партије, СДА, на челу са Бакиром Изетбеговићем и радикалних исламиста из различитих делова света, посебно Саудијске Арабије и Ирана. Бакир Изетбеговић повезан је са изградњом и деловањем највеће верске базе исламизма у БиХ – џамијом краља Фахда у Сарајеву, направљеном од стране Саудијске Ара-

16) „Изетбеговић: Република Српска и Додик су већа пријетња него тероризам“, *Глас Српске*, 28.12.2016, доступно на: www.glassrpske.com/.../Izetbegovic-Republika-Srpska...tegoizam/...; Бакир Изетбеговић, чији ставови веродостојно представљају генералне ставове бошњачке политичке и интелектуалне елите више пута досад је показао какво мишљење има о исламском тероризму. Тако је, на пример, након терористичког напада у Бугојну из 2010. године Изетбеговић изјавио да је Харис Чаушевић, извршилац напада, „бивши рокер и човјек који се налази у стресу“. Констатовао је да је „ријеч о бенигном случају и да од тога не треба правити малигни проблем“ и да му „није јасно како се од једног случаја прави 3.000 случајева“; Жељка Домазет, „Вехабије и тероризам срамота БиХ“, *Глас српске*, 14.07.2010.

бије за потребе ширења вехабизма међу муслиманским становништвом у Босни и Херцеговини. Изетбеговић је такође познат по својој врло блиској сарадњи са Ираном и наклоности према овој исламској држави коју је показивао више пута, између осталог и кроз пружање заштите иранским дипломатама оптуженим за субверзивне делатности на босанско-херцеговачкој територији. Поред Саудијске Арабије и Ирана свакако треба поменути и Турску са којом СДА одржава изузетно присне односе, а која, под влашћу исламисте Реџепа Таипа Ердогана, отворено ради на ширењу исламизма у својој посебној форми неоосманизма у државама које су некада биле део Отоманског царства, између осталог и у Босни и Херцеговини. У складу са својим идеолошким стајалиштима, Бакир Изетбеговић и његова партија познати су и по врло благонаклоном односу према феномену вехабизма у БиХ, затвореним вехабијским заједницама, за које се зна да нису ништа друго него расадници исламског екстремизма, као и вехабијама познатим по својим терористичким активностима у самој БиХ и учешћу у ратовима на Блиском истоку у редовима Исламске државе.

2. Евидентне симпатије за вехабијски покрет и исламистичке структуре у Босни и Херцеговини, које постоје у једном делу бошњачке јавности, вуку корене још из периода грађанског рата који је за велики број Бошњака био и прекретница у преобликовању колективног идентитета, иначе области у којој је муслимански народ у БиХ углавном лутао у периоду 20. века. Као што су мењали и сам назив своје националне заједнице, Бошњаци су у периоду СФРЈ често осцилирали између муслиманског и југословенског, верског и секуларног, па и српског и хрватског идентитета. Рат им је, међутим, пружио прилику да утврде и преобликују свој идентитет, што је углавном значило реисламизацију. Нагласак на исламу као темељу бошњачке нације довео је до многих промена у муслиманском националном корпусу, што је, између осталог, подразумевало и везивање за све оно са предзнаком „исламско”, било да је у питању хиџаб, забрана алкохола или једна од најекстремнијих идеолошких интерпретација ислама – вехабизам.
3. Толеранција исламизма у Федерацији БиХ директно је повезана са отвореним анимозитетом који апсолутна ве-

ћина Бошњака осећа према Републици Српској и српском народу који у њој живи. Жеља и нада да ће Босна и Херцеговина постати централизована, бошњачка национална држава, које нескривено гаји бошњачка већина у БиХ, довела је дотле да се чак и оне појаве које су негативне и деструктивне по саме Бошњаке, као што је вехабизам, толеришу и подржавају, докле год су усмерене против Срба и Републике Српске.

4. Позитиван однос према исламском екстремизму има и један практичан разлог. У дисфункционалној и сиромашној Босни и Херцеговини коју због хаотичне политичке ситуације, криминала и корупције озбиљни инвеститори углавном заобилазе, инвестиције из богатих арапских земаља се, у једном делу бошњачке јавности, доживљавају као позитиван допринос економији земље. Иако је познато да Арапи не инвестирају у производне делатности, већ искључиво у стамбене, хотелске и комерцијалне садржаје, од којих економија БиХ нема много користи, неки становници ФБиХ бошњачке националности ипак сматрају да и арапски капитал сумњивог порекла може да има позитивне ефекте на развој Босне и Херцеговине.

Наведени разлози у многоме објашњавају, на први поглед, можда необичну толеранцију, па и симпатије за вехабизам и исламизам, чак и код оних Бошњака који не желе да живе по правилима шеријатског закона. Масовна подршка исламистичким структурама, међутим, изузетно је важна за разумевање окружења у којем делују исламистичке структуре у Босни и Херцеговини. Јасно је да у Федерацији БиХ нема политичке воље за обрачунавање са исламизмом и тероризмом утемељеним на њему, због једноставне чињенице да се ове деструктивне појаве не доживљавају као проблем, већ као интегрални елементи бошњачког друштва и потенцијално оружје у сукобу са Републиком Српском, Србијом и Србима. Очекивати да ће се позитиван однос бошњачке политичке елите и великог дела јавности према исламистима у блиској будућности променити било би наивно, и Република Српска и Србија морају да буду свесне да, у борби против исламизма и тероризма, у овом тренутку, могу да се ослоне само једна на другу, наравно уз помоћ оних међународних фактора који препознају овај проблем и не желе дестабилизацију прилика у Босни и Херцеговини и на Балканском полуострву.

ЗАКЉУЧАК

Исламизам и тероризам у Босни и Херцеговини представљају озбиљне безбедносне изазове који имају потенцијал да у будућности изазову нестабилност широких размера, како у БиХ, тако и у Србији која је и сама угрожена деловањем исламских екстремиста у Рашкој области и на југу земље. Комплексан правни и политички систем Босне и Херцеговине, нажалост, у великој мери олакшава деловање екстремистичких група које користе повлашћен положај који очигледно имају у Федерацији БиХ. Нескривене симпатије које најекстремнији исламисти, попут припадника вехабијског покрета, уживају у бошњачком/муслиманском делу ФБиХ последица су како добрих односа које сарајевска политичка елита, на челу са Странком демократске акције и њеним лидером Бакиром Изетбеговићом, има са исламским државама, попут Саудијске Арабије и Ирана, тако и директног или прећутног одобравања постојања оваквих појава у широј бошњачкој јавности која осећа дубоку захвалност вехабијама због свега што су њихови припадници урадили за ‘муслиманску ствар’ током грађанског рата у Босни и Херцеговини.¹⁷⁾ Ово су верификоване чињенице које се неће мењати у будућности те, стога, ни Бања Лука ни Београд не треба да очекују било какву помоћ Сарајева у заједничкој борби против исламских екстремиста. Једноставно речено, за званично Сарајево, бошњачке политичаре и велики део бошњачке јавности, вехабије су савезници, а не непријатељи, у борби за унитарну Босну и Херцеговину, која представља окосницу бошњачке политике. С обзиром да су се ‘свети муслимански ратници’ већ доказали у својој борби против Срба чинећи неке од најмонструознијих злочина у протеклом рату у БиХ, на њихове ‘добре услуге’ у неком будућем периоду ратнохушкачка бошњачка политичка елита евидентно све време рачуна.

Ових „непријатних” чињеница српске политичке елите морају да буду свесне с обзиром на чињеницу да се ради о озбиљном проблему са којим и далеко веће, богатије и боље организоване државе од Републике Српске и Србије тешко излазе на крај. Треба истаћи и то да, у овом тренутку, једини безбедносни орган у БиХ који препознаје исламски екстремизам и вехабизам као претње по националну сигурност и активно им се супротставља јесте МУП Републике Српске. Политички врх Републике Српске на време је препознао претњу и чини све што је у његовој моћи да ситуацију

---

17) Више о улози муџахедина у рату у БиХ видети у: Evan F. Kohlman, *Al-Qaida's Jihad in Europe: The Afghan-Bosnian Network*, Berg Publisher, New York, 2004.

држи под контролом што је од огромне важности иа за српски ентитет, али и за државу Србију коју такође потенцијално угрожавају екстремисти са територије Босне и Херцеговине. Добра сарадња полиције и војске Србије са МУП-ом Републике Српске од кључне је важности за активну борбу против ескалације исламизма и вехабизма на територији обе државе.

Треба имати на уму да су сви исламисти и припадници вехабијског покрета у БиХ потенцијални терористи са врло јасним политичким циљем који подразумева стварање исламске државе Босне и Херцеговине, уништење Републике Српске и обрачун са српским народом на начин који је већ презентован у грађанском рату деведесетих. У овом тренутку ови екстремисти углавном представљају „спаваче”, али било која даља дестабилизација, и онако крхке, безбедносне ситуације у БиХ могла би да активира овај, потенцијално изузетно опасан, проблем и уведу земљу у хаос. Безбедносне службе Републике Српске не могу да имају контролу над оним што се дешава у Федерацији Босне и Херцеговине, у којој је већ и тако дошло до метастазирања исламског екстремизма, али спречавање таквих појава на територији српског ентитета мора да буде кључни циљ и приоритет над приоритетима. Борба против исламизма и тероризма треба да буде бескомпромисна и константна јер је то безбедносна претња која ће само расти у будућности, како у Републици Српској, Србији и на читавом Балканском полуострву, тако и у читавој Европи чије освајање представља вековни муслимански сан који исламисти сада покушавају да остваре својим деструктивним деловањем изнутра, исламизирајући и тероризирајући европске државе и друштва унутар њихових сопствених граница.

ЛИТЕРАТУРА

- Бајагић, Младен, „Босна и Херцеговина у вртлогу радикалног исламистичког фанатизма, екстремног вехабизма и тероризма”, *Политика националне безбедности*, бр. 1, стр. 47-82, Институт за политичке студије, Београд, 2015.
- Вукоичић, Јелена, „Исламизам, секуларизам, тероризам – Разлози и перспективе идеолошког и политичког конфликта”, *Политика националне безбедности*, бр. 1, стр. 261-279, Институт за политичке студије, Београд, 2016.
- Вукоичић, Јелена, „Исламски тероризам, НАТО и САД на Балкану – Савезништво које траје”, *Безбедносни форум*, бр. 2, стр. 79-93, Евроазијски безбедносни Форум, Београд, 2016.
- Галијашевић, Цевад, *Ера тероризма у БиХ*, Филип Вишњић, Београд, 2007.

- „Додик: Јача радикални ислам у БиХ“, *Бијељина Данас*, 07. 11. 2013.
- Домазет, Жељка, „Вехабије и тероризам срамота БиХ“, *Глас српске*, 14.07.2010.
- Изетбеговић, Алија, *Исламска декларација – Један програм исламизације муслимана и муслиманских народа*, Сарајево, 1990.
- „Изетбеговић: Република Српска и Додик су већа пријетња него тероризам“, *Глас Српске*, 28.12.2016, доступно на: [www.glassrpske.com/.../Izetbegovic-Republika-Srpska...terorizam/...](http://www.glassrpske.com/.../Izetbegovic-Republika-Srpska...terorizam/)
- „Исис на Балкану подржава 400.000 људи!“, *Мондо*, 06.12.2015.
- Kohlman, Evan F., *Al-Qaida's Jihad in Europe: The Afghan-Bosnian Network*, New York: Berg Publisher, 2004.
- Лишанин, Младен, „Ислам и Исламизам – Порекло, проблеми и перспективе“, *Политика националне безбедности*, бр. 2, стр. 137-149, Институт за политичке студије, Београд, 2014.
- Pipes, Daniel, „Who is the Enemy?“, *Commentary*, January 2001.
- Tibi, Bassam, *The Challenge of Fundamentalism: Political Islam and the New World Disorder*, University of California Press, Berkeley, 1998.
- Trifkovic, Serge, *The Sword of the Prophet: Islam: History, Theology, Impact on the World*, Regina Orthodox Press, Boston, MA, 2002.
- „Шпирић: Радикални ислам ушао у све институције власти“, *Независне новине*, 31.07. 2014, доступно на: www.nezavisne.com/novosti/bih/Spiric-Radikalni-islam.../25617

Jelena Vukoicic

SERBIA AND REPUBLIC OF SRPSKA IN FRONT OF THE CHALLENGES OF ISLAMISM AND TERRORISM

Resume

Islamism represents one of the most dynamic and influential political ideologies in the modern world. It is also one of the greatest global security challenges because of the fact that ideological attitudes and political goals of the majority of active and influential terrorist organizations throughout the world are based on the radical Islamic teachings. This extreme ideology also represents one of the greatest security challenges in the Republic of Srpska and Serbia. The radical Islamist ideology has spread across Bosnia and Hercegovina during the civil war in the nineties, and has since formed a huge base of followers across the Balkans. One of the Balkan regions, most under the influence of Islamism is Federation of Bosnia and Herzegovina where

extreme Wahabi movement, imported from Saudi Arabia, has thousands of members and dangerously high number of sympathisers. The biggest problem regarding Islamism in Bosnia and Herzegovina is the fact that the Bosniak political elite in Sarajevo does not consider this radical ideology to be a problem; rather, they see Islamists as allies in the ongoing struggle against Serbs and Republic of Srpska. Since foreign jihadi fighters were well known during the war because of their extreme brutality against Serbs, they are still seen, in the eyes of the Bosniak public, as 'protectors' of the (Muslim) Bosnia and Herzegovina and possible allies in some eventual future armed conflict with Republic of Srpska and Serbs. It is safe to say that the only institution in Bosnia and Herzegovina that recognizes the problem of Islamism and is trying to confront it is the police in the Serb entity. Republic of Srpska's police, together with its government, political and intellectual elite have been warning against radical Islamists and terrorists for many years, emphasizing the danger that Islamism and Vahhabism represent for Bosnia and Herzegovina. However, since it is clear that Muslim political elite does not want to tackle this problem, Serbs from Republic of Srpska and Serbia proper have to rely on each other in their fight against Islamism and terrorism. This is a huge and unpredictable security threat that will only rise in the future and it is of greatest importance to take it very seriously.

Key words: *Islamism, terrosism, Vahhabism, Republic of Srpska, Serbia, Bosnia and Herzegovina*

---

* Овај рад је примљен 16. марта 2017. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 20. априла 2017. године.